

Já když jsem byla mladá

tak volná v kopcích

nahá v Karpatech

jen boty na nohách

dusala, dupala

pevná si v kramflecích

divoká

šílená

na splavech zpívala

své vlastní písně

a čas mi nebránil

trojčit a vřískat

královna za málo

a móda za pětáček

a bosé nohy v ulici

jak včelí královna

při tancích utíkala

hamižným rukám

a v koutě se vznášela

v cigaretovém dýmu

a v očích svítících

jak chlípná slina

to když já jsem byla mladá

přes všechny domy přelétla
a v mžiku byla na lukách
a tráva po pás
dychtivě jsem se pásla
a voda po mě stékala
divoženkou v lopusí
lovkyní jsem byla, kočky se ke mně
choulily, na flétnu v deštích pískala

a slunce pro mě zrozené
vonělo z mé kůže, ostružinami, chvojím
sladce a ostře. A večer když jsem ulehla
celý ten zlatý svět
se vešel ke mně na polštář

zlodějka jsem byla
a vším tím zeleným prostorem
jsem ještě v noci uháněla
a věže černé svítily a kočky zelené, modré
si třely o mé tělo čumáčky
a psi se hráli v podpaží
tak vřelá jsem byla
mladá, do zelena zrozená. A ráno když jsem vstávala
ležely kočky v pelíšcích, a svět byl zase tam
kde jsem ho večer nechala, abych zase mohla

vnášet do pořádku neřád
chaos, a světu i sobě
v ulicích, v trávě
na střeších se smát.

Já když jsem byla mladá.
Už tenkrát spoutaná a náznak trpkých vrásek
když zpívala jsem jako pták.

Reminiscence

Myslím, že tyhle vzpomínky
nikomu nedokážu vysvětlit.
Jak jsme se v galoších brodili
ve sněhu po kotníky, po kolena
večerní kolonií, a světla z oken
nízkých finských baráčeků
svítily nám jako zimní motýli
na tom karvinském nebi.

Už nikdy potom sníh tolik
nejiskřil a nekřupal.

Já, tolik mladičká průvodčí
v šichtáckém autobuse, kam jsem

utekla od nudných pořadačů, kafi
kanceláří, pelargónií, sešívaček
a kolegyně se zdobenými nehty
a plyšových gaučů a plochých srdcí
zachumlaná do příliš velkého
erárního kabátu, v pět hodin ráno,
na prázdné jízdenky jsem psala
mé první básně, tolik vášnivé
že nikdo té síle a vášni nevěřil

a v šest hodin ráno v kantýně
na dole, obrovská teplá ratejna
galantní hrubí utahání horníci
po noční směně, s nádherným
černým zdobením u mírných očí
tím jejich znamením, a mým
poutem lásky k té drsné chvíli.

Ty oči indiánské se mhouřily
v páře kávy horké jako peklo
když jeden druhého okřikovali
„tož kurva, jak to m'uvíš před děvušku
buď kurva trochu slušný,“ a pak
se pýřili, ti chlapi jak hora, jako býci.

A cikánské otřískané putyky

na ostravských předměstích
kde jsem si sahala životu na dřev
já, vášnivá upatlaná čistá panna.
A omšelá noblesní kavárna Elektra
s vydřeným růžovým semišem,
kde srdce jsem nechala u jednoho
nablýskaného doktorského snoba
hajzlíka rozmazleného, elegantně
nabubřele nudného. On v úhledném
oblečku, já v notně oblýskaném
krátkém kabátku po mladší sestře.
Tenkrát ještě nebyl second hand
pro nás černé, harlemské, chudé.
On vévoda, já havířská černá vnučka
zrozená v karvinském ghettu
tak živá a vášnivá, žhavě modlící se
o lásku, která nepřišla. Nu, spral to ďas.
Byla jsem příliš černá
příliš chudá,
příliš živá, příliš svatá.
A ten sníh tolik křupal a jiskřil
pod mýma mladýma nohama.

Reminiscence o zvonech

Zámek bez klíče
na okružích kolem krků
na to škrobené fižíčko

byl první počinek
do manželství

Tak často říkal jsi
že na zeleninovém trhu
chryzantémy jsou necudné

a pro mě zvonily, zvonily
kostelním zvonek

to tenkrát, před dobou semletí
po dlouhých schodech z náměstí
jsem svolávala na nešpory.

A ještě stále zkouším
tahat za lana, za licousy, za paruky
těch neupřímných, těch, kteří
zkameněli v laciných robách
a ještě lacinějších pózách

pak přijde večer, a je tu noc
a přinese mi takovou dočista
psí radost z přitulení se.
Semletou dohromady s chryzantémami
provázky, zámky bez klíčů
všemi zvony
co ještě
neodlétly.

A někdy vím
že stále kráčím
po schodech ke kostelu

v jehož kopuli pořád ještě

na laně od zvonu visím
a zvoním, voním
zaznívám podvečerem.

...reminiscence o svatbách a tělesné hygieně

Bětka vdávala dceru
ta Bětule ze šachty
ta, která byla špindíra
a pod špinavými montérkami
nenosila prádlo

s mou maminkou sdílely
špinavou šatnu na šachtě
pytlík kávy a taky klípky
a jeden stále se pohybující pás
s kusy uhlí

maminka, vždycky
lehce štítivá
kde k tomu přišla?

s věčnými sentencemi
že jestli si ráno, my holky
neumyjeme intimní místa
půjdeme rovnou do pekla

byla to občas nešťastná žena,
muž se jí opil, na svatbě
u Bětky, muž se jí opil a
roztrhal závoj nevěště.

Mrtvá je Bětka, mrtvý je otec,

mrtvá je matka

hrála se stále dokola
dvacetkrát, stokrát jedna bláhová píseň
kolik mi bylo, devět, deset let
a ženich s nevěstou
chodili spolu z čisté lásky
a sedmnáct jim bylo let

jako by byli
součástí příběhu, součástí písničky

a pro mě zůstala
plíživá cesta za opilým otcem
ramínka věšák
na starosti jiných
provždy zkřivená.

Od té doby, na vandrech svého života
po nocích někde v seně
chodím s pažemi trochu od těla
a nohy držím doširoka

to jak se mi občas nedaří být
vždycinky čistá, kočka vyblejskaná.

... reminiscence o třešních

...když spolkeš pecku
vyroste v tobě strom

Jak pokorně jsme
jako děti sedávaly
ruce vztyčené k nebi

živé navijáky vlny
na kterých maminka
šněrovala jak bourec
zárodky svých eskapád
pletených životních
vůní. Nejkrásněji voněly
kvetoucí třešně. Tenkrát se
přece mamince narodilo
první dítě. Tohle poprvé
je ze všech prvních míst
nejkrásnější. Obzvlášť
pro ženy.

Těch svetrů, těch šál
a pak k stáru fuseklí
*už ruce zchromlé
nezvládnou
složitější vzory.*

Vždycky jsem tušila
že život propletený
provoněný, prožitý
pro ten bych
na stokrát umřela
já, strom v plameni.

...reminiscence o mlékárnách

Cípem kapesníku
svážeš den s nocí
*kapesník
je začerstva večer
maminkou vyžehlený*

Bandasky na mléko
už oprýskaly, každé ráno
po celý rok tenkrát dávno
pro mléko do mlékárny...
Pleť hebká, *já vím*
mám přestat naříkat.
Už nekoupeš se, blázne,
v kádích napěněných
mlékem. Červotoč prožral
necky, vytéká mlezivo
a krev z rozpraskaných
bolavých bradavek.

Přestože už dávno se
zatáhly jizvy i jejich
atrapy. Dnes už bolí
nemléčné starosti.

A byla ta mlékárna
sadem mléčných vůní,
mlékosad, bílosad
obzvlášť takhle za zimy
a my jsme v podloubí
začerstva lačně chroupali
ledové hvězdy.

Ženy, které přišly po Emilii Kobierske

Bylo to v časech
kdy se mraky uzlily
a hory byly tak vysoké
že na podzim zkrvácely
a jejich přebytečná krev
stékala do údolí. A vlasy šedivé
první podzimní jíní
postříbřilo je.

A v té krvi úrodné, v té hebké spraši

si postavil můj děd, v zářivém údolí,
své první obydlí. Krásná je samota,
tak usoudil. Tady budu žít, mezi smrky
s jabloněmi. Tady, kde jsou ohrady
s laněmi, a pelíšky zajíců udatných
a kde si každý podvečer
sáhneš na slunce
ještě než se žuchnutím
spadne za kopec. A na zápraží
budou v noci hlídat vlci oddaní.

Však věřte horské krvi. Věřte spraši.
Než se v domku dvakrát otočil
stalo se, že k jeho domu bílému
jako úhledné bradavice přilepené
byly domky další. A že smrky zešedivěly
a jabloně byly zaprášené. A že se tomu místu říká
haviřská kolonie. Tady přece nemohu dovést
své děvče z kvalitního rodu, statné, červené.
Musím si najít jiné, ne tak náročné.

Na příští sobotní tancovače si ji vyhlédl.
A bylo jí právě šestnáct. Její postava
předurčila, že všechny ženy z rodu, který vznikne
z její krve, budou křehké. *A dívala se, zrovna jako se bude dívat
její vnučka o čtyřicet let později, na své první zábavě. Plaše.*
A můj děda, i tenkrát malý skřítek, vypadal v očích
žen jak velký bohatýr. Jak to dělal? Nevím. Dobře
si prohlídl lem neuměle nastavovaný
na ledabylé parádě, kouskem uhlí
podmalované temné oči. „Jak se jmenuješ?“
řekl frajersky. „Emilia Kobierska“ jenom hlesla
a sklopila oči. A on najednou toužil
utopit se v nich. A jí se domek
vpletený do ostatních zdál překrásný.

První se narodila moje maminka.
No, ano, byla bled'ounká, jakoby pokryta
uhelným prachem, a trochu rachitická.
Ale to byly všechny děti v kolonii.
Jejich vlasy byly bezbarvé. A pupíky
nafouklé dvakrát do měsíce, vždycky
když bylo Berouse. *(Tenhle zvyk dobře uplatňovala
moje maminka i v naší výchově. Dvakrát měsíčně
jsme jako děti zvracely, vždy, když se bralo.
A pak zas celý měsíc chleba se sádlem.)*
A v pihovaté tvářiče zářily oči temné.

Z kolonie to bylo jen kousek k šachtě.
Emilia Kobierska, provdaná Tobolova,

z dívenky plaché proměněná zdravě
v dračici, aby toho svého aspoň občas
přeprala, sedávala tam s ostatními robami
když chlapi brali. Aby mu aspoň něco
vyškubla, než to v hospodě na dulnom konci
propije nebo v kartách prohraje. Když
byla úspěšná, zatáhla ho domů k uhlířině
nebo lepenici, se sváteční uzenkou
a pak se s ním narychlo pomilovala.
Víc než dvakrát za den to ten rujník
nesvede, to si myslela. S lehčím srdcem
pak doma chovala své hubeňoučké dítě,
zatímco ten skřítek, v jejích očích obrovský
tu ludru povětrnou hospodskou
přes zadek plácal a přes zuby
si trochu falešně pískal, když
kartu kartou překrýval.

*(Její vnučky, pravda, už tuhle sílu neměly
a tak mnohdy seděly u okna, a čekaly
němě, až jejich muž přinese
co jim a dětem patří.)* To její dcera
ta s tím rachitickým hrudníčkem
v sobě ještě měla jiskry. A o svého
chlopa, když přišel z hospody,
přerazila, co bylo po ruce. Tyhle
děvuchy z kolonie, tyhle laskavé štěkny
mydlily do sebe deštníkem, až je zlomily
a druhý si na lavičce vyměňovaly
vzory na pletení a recepty.

Kobierska Emilio,
pověz mi, proč tvoje vnučka
tak nezapadla mezi ženy
ke kterým patří? Proč nikdy
zdravě nevěřkala na své muže.
Proč se nefackovala s životem
jako ty. Je to snad tím, že se odstěhovala
z té krví nasycené spraše? Že zapomíná,
zapomíná, čím voněla havířská kolonie?

Ale pořád jsou časy
kdy na mracích jsou uzly
abychom nezapomněli
na hory tak vysoké
že na podzim krvácí
z bujnosti, plodnosti
přesycení, a jejich přebytečná krev
stéká do údolí.

A první podzimní jíní
stihlo už postříbřit i vlasy vnučky
Emilie Kobierske.

Když hudba byla kočka

Když hudba byla kočka
a hladově bušila ocasem
do okna, kam vzlétla

když v nízké šedé trávě
divoké karafiáty
jak stopy krve
byly příslibem
že jednou láska mě pohrne
jak rozpouštěný sníh
a znatelně mě bude
zraňovat

když děda z té polské strany
někdy zamyšlen, hladil si knír
vyklepával dýmku, a pak
hleděl přes špičku kostela
někam k mořím, které už neviděl
ale já je slyšela, velkého mocného
mořského hada, který mě ovine
děda si tiše notoval, že „jeszcze Polska
nie zginela“

když teta, ta krasavice
flirtovala na terase
ve vyšívaných kalhotkách
a žhavý ruměnc
jak odliv příliv
zdobil ji tvář

tenkrát jsem zprudka dýchala
a věděla jsem, že jsem krásná
jen vzlétnout jako kočka
a bušit do oken
a vonět jako karafiát
a krev si v sobě hrnout, vinout

že krásné je život si probolet
a nechat všechny něžné žilky
svou kůží divě tepat.

Když však za oknem
šedivé ruce deště
pleskaly o tváře, stařecké galoše
smradlavá fajfka, čas zemřel na úbytě

když prašivý pes na rohožce
honil si blechy z kožichu

a rozdíral si rány
ty nové i ty zhojené

když matka trucovala a otec
v noci po večírku hřměl
kam ti to sahal ten krasavec?
i ta rajda zezdola je ctnostná více
než moje žena, a matka kníkala
že je jen služebná

byla jsem náhle škaredá
a pověřčivá schlíplá kočka
co není barevná, a lítat neumí
duha se proměnila v hada
který se z nebe natahuje
aby se lačně napil krve

tehdy bych já
za nic na světě
nepohlédla
do zrcadla